

Natuurtoets

Quickscan natuurtoets Noordflank, Almelo

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

Opdrachtgever

Gemeente Almelo

Status

Definitief

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64

E info@ecogroen.nl

I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Quickscan natuurtoets Noordflank, Almelo

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -
beleid

Projectcode	Datum	Status
16-437	17 maart 2017	Definitief

Auteur(s)

S.E. (Sebastiaan) Kraaijeveld

Tweede lezer

Ing. M.G. (Mark) Hoksberg

Opdrachtgever

Gemeente Almelo

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Kraaijeveld, S.E. (2017). Quickscan natuurtoets Noordflank, Almelo. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 16-437. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doelstelling	4
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen	4
1.3 Algemene opzet onderzoek	5
2. Kader en methode	6
2.1 Wettelijk kader	6
2.2 Onderzoeksmethode	7
3. Gebiedsbescherming	9
3.1 Natura 2000	9
3.2 Natuurnetwerk Nederland	9
4. Soortbescherming	10
4.1 Flora	10
4.2 Zoogdieren	10
4.3 Broedvogels	14
4.4 Overige soortgroepen	16
4.5 Conclusie aanwezige beschermde soorten	16
5. Geraadpleegde bronnen	18
Bijlagen	
Bijlage 1 Overzichtskaat waarnemingen veldonderzoek	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Gemeente Almelo heeft Ecogroen een quickscan natuurtoets uitgevoerd ter voorbereiding van het nieuwe bestemmingsplan voor het gebied 'Noordflank' te Almelo.

De Wet natuurbescherming en het beleid ten aanzien van het Natuurnetwerk Nederland verplichten per 1 januari 2017 vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek vindt, ten behoeve van de onderbouwing van de ruimtelijke planvorming, een toetsing plaats aan de soortbescherming en gebiedsgerichte natuurbescherming.

Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied bestaat uit een agrarisch gebied van circa 230 hectare. Er zijn zes erven met bebouwing aanwezig. Er is in het verleden woningbouw gepland, maar deze plannen worden niet tot uitvoer gebracht. Daarom is de gemeente Almelo voornemens om voor het gebied een nieuw bestemmingsplan op te stellen, waarin wederom agrarische bedrijven kunnen worden gevestigd.

In het plangebied worden drie agrarische bouwblokken gerealiseerd. Deze delen worden compleet opnieuw ingericht. Dit houdt in dat mogelijk een deel van de huidige bebouwing (zes erven), bomen en struweel verwijderd wordt. Daarnaast wordt mogelijk het slotenstelsel deels vergraven.

Gebiedsbescherming

Het bestemmingsplangebied is niet begrensd als Natura 2000-gebied, NNN of natuurgebied buiten de NNN. De fysieke uitvoering van het bestemmingsplan heeft zodoende naar verwachting geen schade aan Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN) tot gevolg. Ook worden geen bijzondere natuurwaarden buiten het NNN aangetast door de plannen.

Voor de vestiging van drie agrarische bedrijven, bijbehorende stallen, veestapel en inrichtingswerkzaamheden geldt echter dat deze uitstoot van stikstof tot gevolg kunnen hebben. Deze emissie kan als depositie terechtkomen in kwetsbare beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-habitattypen en/of leefgebieden van kwalificerende Natura 2000-diersoorten. De te verwachten depositie en de effecten op beschermde natuurgebieden worden door middel van een separaat onderzoek in beeld gebracht.

Soortbescherming

- In het plangebied is geen beschermde flora aangetroffen en ook niet te verwachten;
- In het plangebied zijn potentiële verblijfplaatsen en onmisbare vliegroutes van vleermuizen aangetroffen. In het plangebied is geen onmisbaar foerageergebied aangetroffen;

- In het plangebied zijn verblijfplaatsen aangetroffen van Eekhoorn;
- In het plangebied zijn verblijfplaatsen van Steenmarter aangetroffen;
- In het plangebied zijn potentiële nestplaatsen van Huismus aangetroffen;
- In het plangebied is één nestplaats van Buizerd en twee nestplaatsen van Buizerd of Zwarte kraai aangetroffen;
- In het plangebied is leefgebied van Kerkuil aangetroffen. Ook zijn nestplaatsen in het plangebied te verwachten. Daarnaast is leefgebied en zijn nestplaatsen te verwachten van overige uilensoorten als Ransuil en Steenuil;
- Leefgebied van overige beschermde soorten als reptielen, amfibieën, vissen en ongewervelden is niet aangetroffen.

Advies

- In onderstaande tabel zijn de aanwezige of te verwachten beschermde soorten voor het plangebied opgesomd. Daarnaast laat de tabel zijn voor welke soorten aanvullend onderzoek aan de orde is indien wezenlijk aantasting van aangegeven leefgebieden onvermijdelijk is;

Soort	Beschrijving	Aanvullend onderzoek
Vleermuizen	Potentieel geschikt verblijfplaatsen in bebouwing en boomholtes. Potentieel onmisbare vliegroutes in de vorm van bomenlanen en watergangen.	Vereist
Eekhoorn	Aangetroffen verblijfplaats in boom.	Niet vereist
Steenmarter	Uitwerpselen aangetroffen op erf drie. Mogelijk worden overige erven ook gebruikt al verblijfplaats.	Vereist
Huisumus	Potentieel geschikte nestlocaties in daken van bebouwing.	Vereist
Buizerd	Eén nestplaats aangetroffen. Mogelijk twee andere nesten ook in gebruik door Buizerd.	Vereist
Uilen	Op erven één en twee zijn exemplaren van Kerkuil aangetroffen. Deze broeden vermoedelijk in twee schuren. Mogelijk ook potentieel geschikte nestplaatsen voor overige uil soorten als Ransuil en Steenuil.	Vereist

- Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van vrijgestelde beschermde grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt dan automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van alle aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. De Wet natuurbescherming kent een vergelijkbaar beschermingsregiem voor

broedvogels als de Flora- en faunawet. Het kan zijn dat de mogelijkheden om sommige vogels op hun broedplaats te verstoren wel worden verruimd.

Vervoltraject voor vaststelling bestemmingsplan

Gebiedsbescherming

Omdat in grote delen van Nederland geen uitbreiding van stikstofemissies meer wordt toegestaan, kan niet worden uitgesloten dat de stikstofregelgeving de uitvoering van het nieuwe bestemmingsplan in de weg staat. De te verwachten depositie en de effecten op beschermde natuurgebieden worden door middel van een separaat onderzoek in beeld gebracht.

Soortbescherming

Aanvullend soortengericht onderzoek is noodzakelijk om negatieve effecten ten aanzien van het bestemmingsplan in beeld te brengen. Afhankelijk van de resultaten uit het aanvullend onderzoek kan het bestemmingsplan mogelijk worden aangepast om negatieve effecten op voorhand te voorkomen. Te denken valt aan het inpassen van een bomerij ter bescherming van een vleermuisvliegrouwe of nestgelegenheid voor uilen. Als uit de nadere onderzoeken blijkt dat voor één of meerdere diersoorten negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk.

Pas bij afronding van alle nadere onderzoeken kan met zekerheid worden vastgesteld of er uitzicht bestaat op ontheffing. Daarom kan ook pas dan worden bepaald of het bestemmingsplan kan worden vastgesteld. Het benodigde aanvullend onderzoek voor de betreffende soortgroepen kunnen ten vroegste in augustus/september 2017 afgerond zijn.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Ten behoeve van het nieuwbouwproject 'Waterrijk' zijn door Ecogroen in 2009 en 2010 diverse onderzoeken (Veldhoen & van der Sluis, 2011) uitgevoerd in het kader van de destijds vigerende Flora- en faunawet en Nb-wet. Dit in verband met een bestemmingsplanwijziging van het gebied Noordflank in de gemeente Almelo. De destijds beoogde plannen zijn niet tot uitvoering gekomen. Men wil nu opnieuw agrarische bedrijven vestigen op de gronden en daarom is een nieuw bestemmingsplan nodig. Om het bestemmingsplan te kunnen vaststellen is een actualisatie van de bestaande natuuronderzoeken en toetsing van het nieuwe plan noodzakelijk. Op 1 januari 2017 is bovendien de Wet Natuurbescherming in werking getreden.

De herinrichting gaat mogelijk gepaard met effecten op beschermde natuurwaarden. De wettelijke bescherming van natuurgebieden en soorten en het provinciaal beleid voor bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) verplichten vooraf te toetsen of activiteiten conflicteren met beschermde natuurwaarden.

De quickscan natuurtoets is bedoeld om vooraf inzicht te verkrijgen in eventueel aanwezige natuurwaarden en mogelijke effecten van realisatie van de plannen op deze locatie. De exacte invulling van het betreffende bestemmingsplanwijziging ligt nog niet vast. Daarom dient voorliggende natuurtoets als verkennend onderzoek om inzichtelijk te maken van welke natuurwaarden in het plangebied sprake is en wat mogelijke effecten kunnen zijn.

Zodoende kunnen gepaste vervolgstappen worden genomen om negatieve effecten op eventuele aanwezige beschermde natuurwaarden te voorkomen dan wel te mitigeren. Tijdens het onderzoek zijn te verwachten effecten van de plannen getoetst aan de wettelijke bescherming van soorten en natuurgebieden. Het uitgevoerde onderzoek en de resultaten ervan zijn in voorliggende rapportage beschreven.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkelingen

Het plangebied bestaat uit een agrarisch gebied van circa 200 hectare. Er zijn zes erven aanwezig. Er is in het verleden woningbouw gepland, maar deze plannen worden niet tot uitvoer gebracht. Daarom is de gemeente Almelo voornemens om voor het gebied een nieuw bestemmingsplan op te stellen, waarin wederom agrarische bedrijven worden gevestigd.

In het plangebied worden drie agrarische bouwblokken gerealiseerd. De exacte locaties zijn nog niet vastgesteld. Deze delen worden compleet opnieuw ingericht. Dit houdt in dat mogelijk een deel van de huidige bebouwing (zes erven), bomen en struweel verwijderd wordt. Daarnaast wordt mogelijk het slotenstelsel op kavelniveau deels vergraven. Het Lateraalkanaal wordt in de huidige staat gehandhaafd.

Figuur 1.1. Begrenzing plangebied, zie rode contouren. Bron achtergrond: PDOK.

1.3 Algemene opzet onderzoek

De natuurtoets is gebaseerd op een veldonderzoek, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 5 Geraadpleegde bronnen) en ecologische principes. In hoofdstuk 2 wordt een beschrijving gegeven van de toegepaste wet- en regelgeving en methodiek. Op basis van de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van te verwachten effecten op beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en soorten (hoofdstuk 4). Daarnaast is beschreven welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) maatregelen (waar mogelijk) kunnen worden genomen om overtreding van de wet te voorkomen.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de gebieds- en soortbescherming. Conform de vraagspecificatie gaan we niet in op de bescherming van houtopstanden. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. In onderstaand kader 2.1 geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Gebiedsbescherming (Natura 2000)

Artikelen 2.1 tot en met 2.12 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). Voor Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor habitats, soorten, broedvogels en/ of niet-broedvogels. In artikel 2.7 verplicht de Wet natuurbescherming om vooraf te beoordelen of ingrepen / activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden aangewezen instandhoudingsdoelen. Mocht sprake zijn van (significant) negatieve effecten dan kan het aanvragen van vergunning bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep of activiteit plaatsvindt) aan de orde zijn.

Soortbescherming

Artikelen 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van soorten. De bescherming is opgedeeld in vijf categorieën met soorten:

- Vogels met jaarrond beschermde nesten;
- Overige vogels;
- Soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I);
- Overige soorten die op nationaal niveau beschermd zijn en waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt;
- Overige soorten die op nationaal niveau beschermd zijn, maar waarvoor provinciaal wel een vrijstelling geldt.

Voor vogels geldt dat er twee categorieën zijn: de vogels met jaarrond beschermde nesten (o.a. Huismus, Gierzwaluw en Buizerd) en de overige broedvogels. Vogels met jaarrond beschermde nesten hebben een strikte beschermingsstatus binnen de Wet natuurbescherming. Van overige broedvogels zijn hun nesten alleen tijdens de broedseizoen beschermd zijn (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest).

Voor soorten van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn zijn in artikel 3.5 verboden vastgelegd (o.a. verboden om dieren te doden en voortplantings- of rustplaatsen te vernielen) en geldt een strikte beschermingsstatus. Soorten die op nationaal niveau beschermd zijn, kunnen ingedeeld worden in twee categorieën. Provincies mogen besluiten om bepaalde soorten vrij te stellen van bescherming in het kader van ruimtelijke ingrepen, beheer en onderhoud. In de meeste provincies geldt - onder andere voor ruimtelijke ontwikkelingen - een vrijstelling voor een selectie van zoogdieren en amfibieën. Voor de overige soorten gelden vergelijkbare verboden (zie artikel 3.10) als voor soorten van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en geldt eveneens een strikte beschermingsstatus.

Voor het overtreden van verbodsartikelen bij ruimtelijke ingrepen is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep plaatsvindt). Voor het verkrijgen van een ontheffing dient een uitgebreide rapportage opgesteld te worden waarin o.a. wordt aangegeven hoe gezorgd wordt dat schade tot een minimum beperkt blijft en of compenserende maatregelen aan de orde zijn.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

De bescherming van het Nationaal natuurnetwerk (NNN; de voormalige EHS) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en uitgewerkt in provinciale verordeningen en bestemmingsplannen. De bescherming van het NNN staat geheel los van de Wet natuurbescherming.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

2.2 Onderzoeksmethode

De voorgenomen plannen zijn mogelijk in strijd met de Wet natuurbescherming. Daarom is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid of te verwachten beschermde waarden binnen de invloedssfeer van de voorgenomen activiteiten. De ecologische beoordeling is gebaseerd op twee veldbezoeken door twee personen op 5 en 25 januari 2017, waarbij het plangebied en de directe omgeving zijn onderzocht. Hierbij is aandacht besteed aan beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming.

Tijdens het veldonderzoek zijn vijf van de zes erven onderzocht op aanwezige beschermde flora en fauna waarbij specifiek aandacht is besteed aan de aanwezigheid van potentiële nestplaatsen van jaarrond beschermde broedvogels (bijvoorbeeld Huismus en Kerkuil) en op potentiële verblijfplaatsen van vleermuizen. De overige erf (erf 6) is niet onderzocht aangezien geen toegang mogelijk was tot het terrein. De erven zijn gemarkeerd en genummerd op de kaart in bijlage 1.

Daarnaast zijn de bomen in het plangebied (behalve bomen op erven die niet bezocht zijn) gecontroleerd op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van vogels en op de aanwezigheid van boomholtes en hun geschiktheid al potentiële vaste verblijfplaats voor vleermuizen.

Ook zijn de aanwezige bomenlanen en wateren beoordeeld op hun geschiktheid als vliegroutes voor vleermuizen. De watergangen in het plangebied zijn beoordeeld op potentieel leefgebied van kleine zoogdieren, amfibieën en vissen. Daarnaast is het hele plangebied onderzocht op potentieel geschikt leefgebied voor overige soorten als beschermde ongewervelden en reptielen.

Naast de informatie uit het veldbezoek is gebruik gemaakt van bestaande literatuur en digitale bronnen. Het gaat hierbij om actuele verspreidingsgegevens (NDFP, geraadpleegd op 10 januari 2016)¹ en provinciale verspreidingsatlassen.

In onderstaande paragrafen worden de resultaten per soortgroep beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen of te verwachten.

¹ Op de gegevens van de NDFP rusten auteursrechten.

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

Beschermde waarden en te beoordelen effecten

Algemeen

Het plangebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is Engbertsdijksvenen, gelegen op een afstand van circa 5,5 kilometer ten westen van het plangebied. Gezien de tussenliggende afstand zijn geen directe negatieve effecten te verwachten op dit Natura 2000-gebied of verderop gelegen gebieden.

Stikstofdepositie

Sinds 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking, waarmee de potentiële toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden in beeld kan worden gebracht. Emissies en bijbehorende deposities dienen daarom bepaald te worden door middel van een AERIUS-modelberekening.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Het plangebied bevindt zich op een afstand van circa 3,2 kilometer van het dichtstbijzijnde NNN-gebied. Omdat het NNN in Overijssel geen externe werking kent, is een verdere toetsing niet aan de orde.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

In het plangebied zijn algemene plantensoorten van erven en agrarisch gebied aangetroffen. Waargenomen soorten zijn onder andere Beuk, Zomereik, Ruwe berk, Gewone paardenbloem, Heermoes, Straatgras, Kleine veldkers en Brede weegbree.

Er zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen. Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid worden deze soorten ook niet verwacht. Ook tijdens voorafgaande door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken (Veldhoen & van der Sluis, 2011) zijn geen soorten aangetroffen welke momenteel beschermd zijn onder de Wet natuurbescherming. Het nemen van vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het leefgebied van de in artikel 3.5 (Habitatrichtlijn bijlage IV) beschermde vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebied

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Vaste verblijfplaatsen

In het plangebied zijn potentieel geschikte verblijfplaatsen aangetroffen. Het gaat hierbij om verblijfplaatsen in woningen tussen spouwmuur, tussen gevelbetimmering en de buitenmuren en tussen dakpannen en dakbeschot en in schuurzolders. Deze typen verblijfplaatsen kunnen in gebruik zijn door vleermuissoorten als Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. Op alle onderzochte erven, met erf vijf als uitzonde-

ring, zijn dergelijke potentiële verblijfplaatsen in woningen aangetroffen. Tevens zijn potentieel geschikte verblijfplaatsen voor soorten als Gewone grootovleermuizen in schuren aangetroffen. Ook is in het plangebied een elektriciteitsgebouw aangetroffen welke mogelijk gebruikt wordt als vleermuisverblijfplaats. Zie bijlage 1 voor locatie van potentieel geschikte verblijfplaatsen voor vleermuizen in bebouwing. Tijdens eerdere door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken zijn geen (vaste) verblijfplaatsen van gebouw-bewonende vleermuizen in het plangebied aangetroffen. Wel zijn in de directe omgeving, ten zuidwesten van het plangebied (Aadorp) verblijfplaatsen aangetroffen van Gewone dwergmuis in woonhuizen (Veldhoen & van der Sluis, 2011).

In het plangebied zijn bovendien meerdere diepe boomholtes aangetroffen. Deze boomholtes worden mogelijk gebruikt als vleermuisverblijfplaats door soorten als Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis (zie voor exacte locatie bijlage 1). Tijdens eerdere door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken zijn geen (vaste) verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen in het plangebied aangetroffen. Wel zijn in de directe omgeving, ten zuiden van het plangebied verblijfplaatsen aangetroffen van Water vleermuis en Rosse vleermuis in bomen (Meulenbelt) (Veldhoen & van der Sluis, 2011).

In het geval dat het bestemmingsplan leidt tot sloop van de woningen en schuren, het verwijderen van bepaalde bomen en het verwijderen van een elektriciteitsgebouw, gaan mogelijk potentiële vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen verloren. Ook bij modernisatie/renovatie van bestaande woningen zullen verblijfplaatsen veelal verloren gaan.

Om te kunnen bepalen welke functie het gebied heeft voor vleermuizen en het effect van de uitvoering van het nieuwe bestemmingsplan is het uitvoeren van aanvullend onderzoek conform het vleermuisprotocol noodzakelijk (zie 3.2). Voor het verstoren of verwijderen van vleermuisverblijfplaatsen is het aanvragen van ontheffing bij het bevoegd gezag noodzakelijk.

Kader 4.2 Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdiervereniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat bevoegd gezag geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

Vliegroutes en foeragegebieden

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn in het plangebied potentieel geschikte vliegroutes (zie kader 3.1) van vleermuizen aangetroffen. Het gaat hierbij om de bomenlanen langs de Schout Doddestraat en de

Westermaatweg. Daarnaast betreft het, het Lateraalkanaal in zijn geheel. Verwacht wordt dat vleermuizen deze vliegroutes gebruiken om vanuit omliggende woonwijken hun foerageergebied te bereiken.

Uit het door Ecogroen uitgevoerde ecologisch onderzoek (Veldhoen & van der Sluis, 2011) blijkt daadwerkelijk dat langs deze routes meerdere vleermuizen zijn aangetroffen. Het ging hierbij om 8 exemplaren van Laatvlieger en 20 exemplaren van Gewone dwergvleermuis langs bomenlanen en (Westermaatweg) en het Lateraalkanaal.

Tijdens het verkennend veldbezoek zijn potentieel geschikte foerageergebieden aangetroffen. Het gaat hierbij om bomenlanen, watergangen, groenstructuren en erven. Verwacht wordt dat het hierbij niet om onmisbare foerageergebieden gaat.

Er dient een actualisatie van het vleermuisonderzoek naar vliegroutes te worden uitgevoerd. Vleermuisonderzoek is in de regel namelijk slechts twee á drie jaar houdbaar. Het onderzoek kan goed gecombineerd worden met het vleermuisonderzoek gericht op verblijfplaatsen. Als wederom wordt vastgesteld dat er sprake is van een vliegroute van vleermuizen, dient te worden vastgesteld of deze van onmisbare aard is, en of het nieuwe bestemmingsplan de functionaliteit van de vliegroute garandeert.

Overige zoogdieren

Bij overige zoogdieren wordt onderscheid gemaakt in drie categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1).

Soorten van Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn

Vaste verblijfplaatsen van overige zoogdieren die zijn opgenomen op Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn (o.a. Otter) worden op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en bekende verspreidingsgegevens (NDDF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (zonder provinciale vrijstelling)

Op basis van het uitgevoerde veldbezoek, de terreinkenmerken en de constructie van de bebouwing worden meerdere beschermde zoogdieren verwacht.

Eekhoorn

Kader 3.3. Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos. De afmetingen van het leefgebied van Eekhoorn variëren sterk; groottes van 2 tot 50 hectare zijn bekend. In een territorium gebruiken Eekhoorns vaak één hoofdnest met daarnaast enkele reservenesten die afwisselend gebruikt worden. In totaal gaat het vaak om 4 à 7 stuks (Bekker *et al.* 2010).

In een boom in het plangebied is één takkennest van Eekhoorn aangetroffen. Deze bevindt zich op erf 2, zie bijlage 1. Ten noorden van het plangebied bij Vriezenveen zijn waarnemingen bekend van diverse Eekhoornnesten. Gezien de afstand staan deze los van het waargenomen takkennest in het plangebied.

Wanneer de betreffende boom met het eekhoornnest wordt verwijderd is mogelijk het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Steenmarter

Kader 3.4. Steenmarter

Steenmarter leeft veelal in stedelijk gebied en heeft zijn verblijfplaatsen in takkenhopen, boomholtes, dichte struwelen, op zolders en in kruipruimten. Binnen zijn leefgebied heeft Steenmarter soms wel tientallen schuilplaatsen, die hij echter niet allemaal even frequent gebruikt. De grootte van het leefgebied is zeer variabel, 10-700 hectare. In stedelijke omgeving is het leefgebied vanwege de gunstige voedselsituatie vaak kleiner (Bekker *et al.* 2010).

In de melkstal op erf drie zijn uitwerpselen aangetroffen van Steenmarter (zei bijlage 1). Ook zijn enkele waarnemingen bekend in de directe omgeving van het plangebied van dode exemplaren van Steenmarter (NDFF, 2016). Gezien het bovengenoemde worden naar verwachting één tot enkele erven in het plangebied gebruikt als verblijfplaats van Steenmarter. Het gaat hierbij om erven één tot en met vier. Tijdens eerdere door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken zijn hier geen verblijfplaatsen van Steenmarter in het waargenomen (Veldhoen & van der Sluis, 2011). Dit is echter in de tijd dat de bebouwing in het plangebied intensief werd gebruikt. De leegstand van aanwezige schuren en bebouwing heeft mogelijk een aantrekkende werking gehad ten aanzien van Steenmarter

Wanneer één of meerdere van deze van erven worden verwijderd of gerenoveerd, is aanvullend onderzoek naar Steenmarter noodzakelijk om de functie en grootte van het leefgebied van Steenmarter inzichtelijk te maken. Op basis van het aanvullend onderzoek is mogelijk het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

Overige soorten

Overige nationaal beschermde soorten zonder provinciale vrijstelling worden op basis van terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens (NDFF 2017) uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Nationaal beschermde soorten (met provinciale vrijstelling)

Tijdens het veldbezoek is in het plangebied een vossenburcht aangetroffen. Deze bevindt zich in een begroeide zandhoop in de vorm van een gegraven hol (zie bijlage 1). In het plangebied komen bovendien naar verwachting verblijfplaatsen en exemplaren van vrijgestelde beschermde soorten zoals Huisspitsmuis, Egel en Bosmuis voor in struweel bosschages rondom erven. Vanwege het open agrarische karakter en nabijheid van oppervlakte water zijn ook niet-beschermde soorten als Muskusrat en Bruine rat te verwachten. In voorliggende situatie geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is. Voor deze soorten geldt echter nog wel de zorgplicht.

4.3 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillende beschermingsregiem (zie kader 2.1).

Broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Op basis van het uitgevoerde veldbezoek, de terreinkenmerken en de constructie van de bebouwing worden meerdere jaarrond beschermde nesten van broedvogels (zie kader 4.2) verwacht.

Kader 3.5. Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Huismus

Huismus broedt voornamelijk in dakvoetconstructies met toegang tot open ruimtes tussen dakbedekking en dakbeschoot. Geschikte dakvoetconstructies zijn aangetroffen op alle geïnspecteerde woningen/erven. Ook zijn op erven één, twee en vijf diverse exemplaren van Huismus foeragerend waargenomen. Tijdens eerdere door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken zijn nestplaatsen van Huismus waargenomen op erven één tot en met vier (Veldhoen & van der Sluis, 2011). Wanneer bebouwing op erven wordt verwijderd of gerenoveerd is aanvullend onderzoek naar Huismus noodzakelijk om eventuele aanwezige nestplaatsen en foerageergebieden in kaart te brengen. Voor sloop en renovatie is het aanvragen van ontheffing mogelijk noodzakelijk.

Buizerd

Kader 3.6. Buizerd

Een Buizerd neemt genoeg met vrijwel elk landschapstype, vooropgesteld dat enkele bomen aanwezig zijn om in te roesten en te nestelen. Afhankelijk van het voedselaanbod is de grootte van het territorium van Buizerd één tot meerdere vierkante kilometers. De gebieden waarin Buizerds jagen zijn groter, maar kunnen elkaar overlappen.

In één boom in het plangebied is één nestplaats van Buizerd aangetroffen. Daarnaast zijn twee nesten aangetroffen welke mogelijk zowel door een Buizerd als een Zwarte kraai in gebruik kan worden genomen. Aanvullend onderzoek moet duidelijk maken of deze twee nesten ook gebruikt worden door buizerd. Wanneer bomen met een nestplaats van Buizerd worden gekapt is het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Kerkuil

Kader 3.7. Kerkuil

Kerkuilen (RL 'kwetsbaar') komen voor in open tot half open landschappen en broeden bij voorkeur op donkere plaatsen zoals schuren, graansilo's ruïnes, torens, et cetera. De grootte van het leefgebied van Kerkuil wordt hoofdzakelijk bepaald door het voedselaanbod. Bij een groot aanbod aan voedsel hebben Kerkuilen voldoende aan een oppervlakte van 40-60 hectare of aan een gebied van 800 - 1500 meter rond de broedplaats (Kerkuilenwerkgroep Nederland). Kerkuilen foerageren vooral langs lijnvormige elementen zoals perceelsranden en bosranden.

Op erf twee is één Kerkuil rustend aangetroffen in de schuurzolder aan de woning. Op erf drie is één Kerkuil rustend aangetroffen in de kapschuur. Tijdens eerder door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken zijn geen nestplaatsen van Kerkuil aangetroffen. Dit is echter in de tijd dat de bebouwing in het plangebied intensief werd gebruikt. De leegstand van aanwezige schuren en bebouwing heeft mogelijk een aantrekkende werking gehad ten aanzien van Kerkuil. Wanneer (kap)schuren in het plangebied worden verwijderd is echter aanvullend onderzoek noodzakelijk. Op basis van het aanvullend onderzoek is mogelijk het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Steenuil

Kader 3.8. Steenuil

De favoriete habitat van Steenuil (RL 'kwetsbaar') bestaat uit kleinschalig cultuurlandschap, met een veelheid aan holle bomen, oude schuren en ruige graslanden, vaak in de randen van oude dorpen of steden. Als standvogel is de soort het gehele jaar in het territorium aanwezig. Steenuil foerageert voornamelijk binnen 200 meter rond de nestlocatie en de gemiddelde grootte van een steenuilterritorium bedraagt circa 12 hectare (Bloem et al. 2001).

Tijdens het veldbezoek zijn in het plangebied geen exemplaren en/of sporen van Steenuil aangetroffen. Wel is geschikt leefgebied aangetroffen in de vorm van erven met schuren. Uit voorgaand onderzoek blijkt tevens dat roepende steenuilen in de directe omgeving van het plangebied zijn aangetroffen. Het gaat hierbij om een erf in het verlengde van de Westermaatweg ten westen van het plangebied (Veldhoen & van der Sluis, 2011).

Wanneer (kap)schuren in het plangebied worden verwijderd is aanvullend onderzoek naar Steenuil nodig om de functie en grootte van het leefgebied van mogelijk aanwezige Steenuilen inzichtelijk te maken. Met name de erven langs de Westermaatweg dienen tijdens schemeruren nader onderzocht te worden. Op basis van het aanvullend onderzoek is mogelijk het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Ransuil

Kader 3.9. Ransuil

'De Ransuil bewoont een groot scala aan leefgebieden, variërend van agrarische gebieden tot open bos, bosranden, parken, duinen, heiden, hoogvenen en moerasgebieden. In groot, aaneengesloten bos ontbreekt hij veelal. De ransuil jaagt bij voorkeur in het open veld, langs wegbermen en op plekken met kaalslag in bos. De ransuil broedt en roest bij voorkeur in naaldbomen, die hem de beste dekking bieden. Daarnaast ook in houtwallen, boomgroepen, hagen en zelfs solitaire bomen' (Vogelbescherming.nl).

Tijdens het veldbezoek en eerdere door Ecogroen uitgevoerde onderzoeken zijn geen exemplaren van Ransuil aangetroffen (Veldhoen & van der Sluis, 2011). Er is echter wel potentieel geschikt leefgebied aangetroffen in de vorm van houtwallen, boomgroepen en hagen op onder andere erven waar de bebouwing reeds is verwijderd. Ook zijn er twee nesten aangetroffen die in gebruik kunnen zijn als nestplaats voor Ransuil. De soort bouwt zelf geen nesten maar maakt veelal gebruik van oude kraaiennesten.

Wanneer houtwallen, boomgroepen en hagen worden verwijderd aangrenzend aan bebouwing is aanvullend onderzoek naar Ransuil noodzakelijk om mogelijk aanwezige nestplaatsen te identificeren. Op basis van het aanvullend onderzoek is mogelijk het aanvragen van ontheffing noodzakelijk.

Overig jaarrond beschermde nesten van broedvogels

Overige jaarrond beschermde nesten van broedvogels zijn tijdens het veldonderzoek niet waargenomen en/of te verwachten.

Overige broedvogels

Door de aanwezigheid van bebouwing en struweel in het plangebied is broedbiotoop aanwezig voor enkele algemene vogelsoorten zoals Witte kwikstaart, Merel, Zwarte roodstaart en Turkse tortel. Vanwege het open agrarische karakter zijn vogelsoorten als Kievit, Kwartel en Scholekster aangetroffen of te verwachten. Door de aanwezigheid van open wateren zijn watervogels als Waterhoen en Meerkoet aangetroffen en te verwachten.

Alle broedvogels zijn gedurende het broedseizoen beschermd en mogen in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Voor verstoring tijdens het broedseizoen van een vogel wordt geen ontheffing verleend. Als broedseizoen wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen.

4.4 Overige soortgroepen

In het plangebied zijn geen in de Wet natuurbescherming beschermde amfibieën, vissen en ongewervelden aangetroffen of te verwachten. Wegens de afwezigheid van geschikt biotoop ontbreken geschikte voortplantingslocaties of andere beschermde leefgebieden voor deze soorten. Vervolgstappen voor overige soortgroepen zijn niet aan de orde.

4.5 Conclusie aanwezige beschermde soorten

Op basis van de voorgaande paragrafen wordt geconcludeerd dat de in onderstaande tabel weergegeven soorten binnen de invloedssfeer van de plannen (potentieel) aanwezig zijn. Erven zes en acht zijn niet onderzocht. Deze dienen alsnog onderzocht te worden. Afhankelijk van de verdere invulling van de bestemmingsplanwijzing en de exacte toekomstige werkzaamheden, dient ten aanzien van deze soorten aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd als negatieve aantasting van het leefgebied te verwachten is.

Nader onderzoek

Mocht aanvullend onderzoek uitwijzen dat nest- en/of verblijfplaatsen van beschermde soorten daadwerkelijk in het plangebied aanwezig zijn, en deze nest- en/of verblijfplaatsen door de beoogde plannen wezenlijk worden aangetast, (bijvoorbeeld door het verwijderen van bebouwing of het kappen van bomen) dan is het noodzakelijk om ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming aan te vragen.

Tabel 3.1. Aangetroffen of te verwachten beschermde soorten, zie bijlage 1 voor corresponderende locaties.

Erf	Aangetroffen leefgebied	Aanvullend onderzoek
1	Huismus, vleermuizen, uilen, Steenmarter	Vereist
2	Huismus, vleermuizen, uilen, Steenmarter	Vereist
3	Huismus, vleermuizen, uilen, Steenmarter	Vereist
4	Huismus, vleermuizen	Vereist
5	Huismus	Vereist
6	<u>Niet onderzocht</u>	Vereist
Overig landschaps-elementen	Geschikte boomholtes voor vleermuizen, vlieg-route vleermuizen, nestplaats Eekhoorn, nestplaats Buizerd nestplaats Ransuil	Voor alle betreffende soorten vereist behalve voor Eekhoorn.

Vervolgtraject voor vaststelling bestemmingsplan

Als uit de nadere onderzoeken blijkt dat voor één of meerdere diersoorten negatieve effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk. Mogelijk is het nodig om bepaalde mitigerende maatregelen of voorbehouden vast te leggen in het nieuwe bestemmingsplan. Te denken valt aan een bomenrij ter bescherming van een vleermuisvliegroute of nestgelegenheid voor uilen.

Zodoende kan pas bij afronding van nadere onderzoeken met zekerheid worden vastgesteld of er uitzicht bestaat op ontheffing. Daarom kan ook pas dan worden bepaald of het bestemmingsplan kan worden vastgesteld. De onderzoeken kunnen ten vroegste in augustus/september 2017 afgerond zijn.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

Bekker J.P, P. Twisk & A. Diepenbeek (2010). Veldgids Europese zoogdieren. Uitgegeven door de KNNV en VZZ.

Veldhoen E. en M. van der Sluis (2011). Activiteitenplan Woningbouw Waterrijk, Almelo. Conceptrapport 10-347. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Internet

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>)

NDFF Uitvoerportaal (<https://ndff-ecogrid.nl>). Geraadpleegd 10 januari 2017.

Provincie Overijssel (2016). Atlas van Overijssel (http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/atlasvanoverijssel_basis/v1)

Provincie Overijssel (2016). (<http://www.overijssel.nl/thema's/natuur-en-landschap/wet/>)

Bijlagen

Bijlage 1 Overzichtskaart waarnemingen veldonderzoek

